

A beat és a szocializmus ^[1]

A beat zene lázító, hagyományokat romboló ereje, gyors térnyerése a hazai kulturális életben megosztotta a felnőtt társadalmat. Az idézett leveleket író vidéki pártkáderek úgy vélik, hogy „a szocialista embertípus kialakulásához ennek az irányzatnak vagy magatartásának a propagálásával nem igen lehet hozzájárulni.”

Bevezetés

Az MSZMP KB Agitációs és Propaganda Osztályára rendszeresen érkeztek levelek, amelyekben olyan kulturális eseményekre hívták fel a párt figyelmét, amelyek - állítólag - nem feleltek meg a szocialista eszményeknek. Az alább közölt két levél íróját a magyar könnyűzenei életben felbukkanó nyugati elemek készítették arra, hogy véleményüket elküldjék. Mindketten a beat jelenség ellen léptek fel, felszólítva a pártvezetést, hogy tegyenek valamit a médiából ömlő, nyugatmajmoló „kultúrmocsok” ellen.

A Kádár-rendszer - a korábbi évtizedhez képest - liberálisabb kultúrpolitikája lehetővé tette, hogy a nemzetközi művészeti törekvések - így a *rock and roll*, majd a *beat* - eljuthatott hozzánk, sőt, engedélyezték ezeknek a zenekaroknak a fellépést is. Ez az új, friss hangú zene, amely a korábbi szórakoztató könnyűzenéhez (tánczenéhez) képest gyökeresen más volt, egyben egy új ifjúsági szubkultúra születését is jelezte. Gyors térnyerésében az játszotta a legnagyobb szerepet, hogy a fiataloknak igényük volt egy olyan szórakozási formára, ami merőben elkülönült a felnőttekétől, és amelynek segítségével kiszabadulhattak az agyonszabályozott hétköznapi unalmából. A népszerűségéhez hozzájárult az is, hogy az új zenének volt egy sajátos varázsa, szakítás minden réggel.

Lényegében ez a zene jelentette az első lépcsőt ahhoz, hogy a korábbi hagyományos, sokszor elavult normákat tagadni lehessen. A zenei váltást ugyanis hamarosan követte az öltözködés és a magatartásformák átalakulása, és ez már gondolkodásbeli változást is jelentett. Egy olyan energikus kulturális törekvést, amire nálunk még nem volt példa. A hatvanas évek közepére egyértelműen létrejött a váltás. Ennek már az ötvenes évek végén is voltak jelei, de - mivel hiányoztak a hagyományok - néhány év átfutási időre volt szükség ahhoz, amíg kitermelődött egy zenésrzéteg, és elsősorban Budapesten a fiatal értelmiségiek, diákok körében meghonosodott az új kultúra.

A fiatalok a *Szabad Európa Rádió*t és az *Amerika hangját* hallgatták, hogy megtudják mi a divatos, így a nyugathoz hasonló tendenciák zajlottak le hazánkban is, csak persze más ütemben. Beat-mozgalomról hazánkban az 1963-as, a *Sportsarnok*ban megrendezett koncert után szokás beszélni, ezt nevezhetjük az első hazai beat-fesztiválnak. A beat mint zene már korábban megjelent, az 1961 augusztusában megnyílt Budai Ifjúsági Park színpadán fellépett a Metro, az Illés, a Scampolo, majd az Omega is. Ezek a zenekarok eleinte a „luxemburgi” stílust játszották: amit hallottak a rövidhullámon, azt később előadták a koncertjeiken, ezzel is segítve a nyugati zene elterjedését Magyarországon.

A beat-mozgalmat a Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ) megpróbálta a saját érdekeivel összekapcsolni. A szövetség vezetői felismerték, hogyha rendezvényeiken engedélyezik a beat-együttesek megjelenését, akkor azokra több fiatal megy el. Igyekeztek a klubéletbe is bevonni a beat-zenészeket, elősegítve annak országos elterjedését. Ám a beat-zene elterjedésében a legnagyobb szerepe a televíziónak volt, egy TV-szereplés akár több száz koncerttel felért. Ezt nagyban elősegítette az is, hogy éppen ebben az időszakban vált tömegessé a televíziózás Magyarországon. Míg 1960-ben csak a háztartások 5%-ában volt tévékészülék, addig 1970-ben már 66%-os az ellátottság.

Elsősorban a *Halló fiúk*, *halló lányok* című műsor szerepeltetett adásaiban beat-zenészeket. Ez egy kimondottan az ifjúság, főként a 14-18 éves korosztály számára készült program volt, mégis rengeteg felnőttet vonzott a képernyők elé. A műsorvezető Antal Imre volt, segítőtje Kern András és Farkas Zsuzsa. Igyekeztek kötetlen, ahogy ők nevezték: „bolyhos” stílusban bemutatni a fiatalokat érdeklő dolgokat. Természetesen nemcsak zenével, hanem erkölcsi, etikai témákkal is foglalkoztak a műsorban.

A beat sokat köszönhetett a táncdalfesztiváloknak, még akkor is, ha itt már nem volt meg az a hangulat, ami egy beat-koncertet jellemez, mert a TV-be kerülés lehetőségéért megkövetelték a zenekaroktól a decens magatartást és a jólfésültséget. Nem engedélyezték az igazi beat-zenék megjelenését sem, csak „enyhe cukormázba mártott” beat-dalok versenyezhettek a fesztiválon, azt is öltönyben, megfésülködve adhatták elő. Az első *Táncdalfesztivált* 1966-ban rendezték, az elődöntők és a döntő alatt az egész ország a TV előtt ült, a fesztivál igazi kulturális esemény volt, mindenki erről beszélt. A fentebb említett okok miatt azonban a beat szerelmeseiben csalódást keltett, főleg az Illés együttes döntős szereplése. Az elődöntőben Szörényi Levente még a klubokban tört megszokott módon viselkedett, ami a felnőtt tiltakozók ezreit készítette levélírásra. A döntőben már a megregulázott zenekar szolidan, jólfésülten adta elő a második helyezést elért dalát (*Még fáj minden csók*).

A fiatalok persze többet, az Illés győzelmét várták: „Az emlékezetes döntőt követő hetekben gamadával érkeztek hozzánk a tiltakozó levelek, amelynek írói haragosan elhatárolták magukat a zsűritől, s egyben felszólítottak bennünket: ám tessék, valljunk színt, ha olyan okosak vagyunk, de lehetőleg ne magánlevélben, hanem a nagy nyilvánosság előtt. Sokan kérdezték tőlünk azt, hogy vajon *Nikolics Ottó* és *Boros János* szerzeménye, a *Mi fáj?* című alkotás miért nem nyerte el a két első díj közül legalább az egyiket? [Zorán Sztevanovity énekelte. - V. K.] Mások azt tudakolták érélyesen, hogy ugyan mi indokolja Szörényi Levente második helyét, amikor a napnál világosabb, hogy csakis egy nagydíj honorálhatná kellően kvalitásait.” (*Ifjúsági Magazin*, 1969. augusztus)

A felnőtt társadalomnak, főleg vidéken merőben más volt a véleménye, különösen a párttagok között okozott valóságos sokkot a beat országos megjelenése. Az 1966-os Táncdalfesztivál már felidézett elődöntője olyan nagy hatást gyakorolt, hogy egy egrí vállalat pártalapszervezetének a titkára másfél év múlva az országos pártvezetéshez írt levelében is felelmegeti. (1. sz. levél) A levélíró a beat külsőségeit ítéli el, a frizurát, a fizimiskát és az előadásmódot. Persze mai szemmel kissé érthetetlennek tűnik, hogy mi a gondja Zoránnal, mivel a Metro együttes tagjai a többi zenekarhoz képest „elegánsan öltözködő, jólfésült, jóképű srácok” voltak. A Metro ráadásul a korszak legkevésbé problémás együttese, ők kaptak először ORI-engedélyt, TV szereplést, és már 1963-ben jelenhetett meg lemezük.

A levélíró nemcsak a nyugati zene beáramlása miatt berzenkedik, hanem kifejezetten kriminalizálja is a beat követőit: „*sajnos erre elég szomorú tapasztalataim vannak és viszont, hogy kik hódolnak e frizúráknak. Úgy gondolom ugyancsak a TV szolgáltatót már egy páresetben erre példát a Kék fény c. műsorában. Természetesen távol áll tőlem ezt a nézetet általánosítani, de tény, hogy a mindennapi élet könnyebbik oldalát választók között hódított teret ez a viselet.*” Ennek a véleménynek a kialakulásához persze nagyban hozzájárultak a beat-koncertekről szóló tendenciózus beszámolók.

Az egrí levélíró támadja a *Halló fiúk*, *halló lányok* című műsort is, amelynek egyik 1968-as adása, és benne Máté Péter és a miskolci Mementó pol-beat együttes szereplése az MSZBT [Magyar Szovjet Baráti Társaság] Nógrád megyei titkárát is levél írására készítette. (2. sz. levél) Véleménye szerint a nevezett előadók a kapitalista társadalmi rend majmolói, dalszövegeikkel tudatosan rombolják a szocialista morált, és társadalomellenes, erkölcsileg züllött tevékenységnek értékeli az ilyen műsor közvetítését. (Az 1967. évi Táncdalfesztiválon Máté Péter megkapta ez első díjat. A másik, általa említett zenekar, a Mementó, a Miskolci Nehézipari Egyetem pol-beat együttese volt, legnagyobb sikereit az 1967-es - az egyetlen - *Pol-beat Fesztiválon* érte el.)

A magyarországi pol-beat amerikai mintára jött létre, és hasonló jelenségek (pl. vietnami háború) ellen tiltakozott. Ez pedig, mivel a hivatalos politika nálunk imperialista agressziónak minősítette az Egyesült Államok beavatkozását Vietnámban, nem számított túlzottan progresszív, provokatív dolognak. Arra azonban jó volt, hogy a KISZ villámgyorsan befolyása alá vonja a csoportosulásokat, hogy a rakoncátlan fiatalság fejébe a gitárok segítségével csöpögtesse az ideológiát. Mentségül szólva tegyük hozzá, hogy a pol-beat hazai képviselői indulásukkor nem látták tisztán, hogy a vietnami háborút Magyarországon ellenezni egészen más jelent, mint az Egyesült Államokban, és később figyelmük a hazai viszonyok felé fordult, az ezekről írt dalaikat azonban betiltatták.

Az idézett levelek, különösen az első írója, nemcsak a nyugatról „támadó” zenei stílust és annak követőit ítéli el, mert az szerintük ütközik a szocialista erkölccsel, hanem a kultúra többi területén megnyilvánuló nyugat imádatot, annak másolását is. Kitzálják a modern képzőművészetet, irodalmat, a televízió műsorait. Leginkább a túlságosan jelen levő erotika ellen emelnek szót, ami most már mindent áthat.

Ezek a levelek - és persze több száz hasonló - mutatja, hogy a vidéki pártiszervek funkcionáriusai lassabban fogadták el az új dolgokat, éberebbek és merevebbek voltak. Gondolkodásukat alapvetően az MSZMP 1958-ban megjelent *művelődéspolitikai irányelvei* szabták meg. Ismeretes, a határozat *hosszú időre meghatározta* a kulturális élet lehetőségeit Magyarországon E szerint a művelődést is a szocializmus építésének a szolgálatába kell állítani, ezzel együtt megakadályozni a polgári dekadencia selejtes, formalista termékeinek beáramlását. A párt- és állami bürokraták kötelességüknek tekintették, hogy az általuk károsnak ítélt ideológiai jelenségekre felhívják a figyelmet.

A levelek sorsa jelzi, hogy a felsőbb pártvezetés rugalmasabb volt, nem tartotta annyira felforgatónak ezeket a jelenségeket, mint a levélírók. Ezt jól mutatja a 2. sz. levélen található kézírásos megjegyzés: „*Azt is szem előtt tartom, hogy egy társadalomnak nem érdemes ilyen pszichés dologból politikai ügyet csinálni.*” A dokumentumokból kiderül, hogy foglalkoztak a dologgal: az MRT (Magyar Rádió és Televízió) elnökhelyettese pontokba szedve küldte el véleményét az egri párttitkár kritikájára az agit. prop. osztálynak, a másik levél kapcsán pedig bekérték és megvizsgálták az inkriminált dalszövegeket, mégis sokat sejtető, hogy mindkét levél írója meglehetősen szűkszavú választ kapott.

A központban tehát figyeltek a helyi pártiszervek és a „*régi elvtársak*” helyzetértékeléseire, hiszen a rendszer szilárd támaszai voltak, ezért még akkor is igyekeztek igazat adni nekik, megnyugtatták őket, ha nem értettek velük mindenben egyet. Hiszen, mint általában a megcsontosodott hatalmi struktúrákban, a „*felül-lévők*” az esetek többségében kezdeményezőbbek, nyitottabbak voltak, mint az alsóbb szintek bürokratái.

Mindkét vidéki káder a nyugati hatások - különösen a beat - elleni határozottabb fellépést sürgeti, követelik a visszatérést a párt korábbi kultúrpolitikájához. A két levél három hónap különbséggel keletkezett, mégis - valószínűleg a fentebb említett fő motívumuk miatt - együtt irattározták őket.

A levelek az MSZMP KB Agitációs és Propaganda Osztályának iratai között találhatók. Főként az első levélben fedezhetünk fel helyesírási hibákat, illetve magyartalan szófordulatokat, ezért korjelzőként ebben a formában közlöm.

A források jelzete: MOL M-KS 288 f. 22. cs. 1968/15 ó. e.

Források

Gulyás János MSZMP alapszervezeti titkár levele a Központi Bizottságnak

a./

Kedves Elvtársak!

E pár gondolat megírása már több éve érlelődik bennem, s a végső „lökést” az 1968. január 27-i 1+2 című TV műsor adta meg.

A Népszabadság egyik cikke - sajnos a számot nem tudom közölni - a kulturális kérdéssel foglalkozna, a művészeti irányzatok bírálatainak, az azokkal kapcsolatos vélemény kialakítást illetően óvatosságra int. Úgy értelmeztem, hogy a művészettel kapcsolatos bírálatnál csínján kell bánnunk. Bár nem kritikát szándékszem írni, de úgy gondolom, hogy a véleményem a társadalmunk nagyon sok tagjának a véleményével találkozik, aki rendszeres nézője a televízió műsorainak. Ezt személyes tapasztalatom is alátámasztja.

Az 1950-es években a sajtó is, a rádió is - mint a világnézet nevelés két alapvető eszköze - bírálóan kommentálta a nyugati világban már akkor jelentkező, modern irányzatnak nevezett művészeti - véleményem szerint - elfajulásokat.

Egyet értek azzal, hogy nem szabad az újjal szemben teljesen megmerevedni, de csak addig tudok vele egyet érteni, amíg valóban az a művészet talaján mozog.

S itt kívánok egy-két témát megemlíteni, mert úgy gondolom, hogy 2-3 éve átestünk annak a bizonyos lónak a másik oldalára.

Mint ahogyan az első soraimban jeleztem, több éve, pontosan az 1966. évi táncdal-fesztivál óta érlelődik bennem e gondolatok papírra vetése. Az indíték: Szórényi Levente és természetesen az általa komponált és előadott „mű”.

A szöveget nem firtatom, hiszen valóban nem értek hozzá, hanem az előadás módjával és az előadó fizimiskájával kívánok vitázni, és következképp a TV ilyen irányú műsorainak gyakoriságával. Ha a TV ilyen irányú műsorait megnézzük, azt kell tapasztalunk, hogy egyeduralgódóvá vált a nyugat terméke a TV-ben és azt sikerült olyan tökélyre fejlesztenünk a gyakorlatban, hogy már oda - ahonnan átvettük - „exportáljuk” is. (Zorán [Sztevanovity] és Zalatnai [Sarolta] angliai szerződése)

A beat-irányzat térhódításába elég nagy mértékben besegített a TV is. A beat-irányzatnak Angliában is és a többi nyugati kapitalista országokban megvan a társadalmi talajuk, amelyben kifejlődhetnek. Ugyan ezt elmondhatjuk hazánkra is? Nem valószínű, hogy erre igen választ kapnánk. Ha nem, akkor miért segítjük még a TV-n keresztül is ezt a - véleményem szerint sok esetben - művészietlen előadói stílus elterjedését? Ugyancsak a TV tánczenei képadásából kell arra a következtetésre jutni, hogy az olyan táncdal-énekeseknek, akiknek megvannak az adottságaik egy dal elénekléséhez, egyre kevesebb helyet kapnak. Annál többet kényszerítünk ránk - „hála” a műsorszerkesztőinknek - az olyan „előadói művészeket” mint: Zorán, Neményi [Béla, az Atlantisz együttes vezetője] mint az Omega együttes tagjai és még sajnos vannak már sokan mások.

Ehhez a művészietlen előadásmóddhoz csatlakozik még a beat-frizura. Mit szólnának a TV nézők, ha egyszer a parabola műsorában Varga József vállig érő hajjal jelenne meg, vagy Megyeri Károly ugyancsak ilyen frizúrával végezne riporteri tevékenységét. Tudom ez abszurd feltételezés, de mennyivel és miért állítunk kisebb követelményt egy másik, a kamera elé álló előadóval szemben.

Igaz a fiatalok, így is azzal vágólják az idősebb generációt, hogy nem értjük meg az újat, a modernet, a divatot. Ezt a „vádát” a magam részéről úgy módosítanám, hogy nem mindig értjük meg. Úgy gondolom, hogy a tartózkodásunkra az okot az elmúlt 20 év egy-két esete megadta. A szocialista embertípus kialakításához ennek az irányzatnak vagy magatartásnak a propagálásával nem igen lehet hozzájárulni.

Hogy azok, akik hódolnak a hosszú hajnak az életben, a munkában hogyan állják meg a helyüket, sajnos erre elég szomorú tapasztalataim vannak és viszont, hogy kik hódolnak e frizúrának. Úgy gondolom ugyancsak a TV szolgáltatott már egy páresetben erre példát a „Kék fény” c. műsoraiban. Természetesen távol áll tőlem ezt a nézetet általánosítani, de tény, hogy a mindennapi élet könnyebbik oldalát választók között hódított teret ez a viselet.

A „Halló fiúk, halló lányok” c. műsor „leg” adása alkalmával is lehetett erre következtetni, hiszen a legjobb kombájnos, a legjobb traktoros, a legjobb lakatos és a többi fiatalnál még véletlenül sem volt tapasztalható a hosszú hajnak való hódolás.

De így van ez az élet más komoly, gyakorlati megvalósítás területén tevékenykedő fiataloknál is.

A Halló fiúk, halló lányok c. műsor is messze eltért a kezdeti iránytól, amikor valóban a fiatalok problémáit boncolgatta, sajnos - véleményem szerint - nem mindig kaptak választ a műsorra került kérdésekre és nem mindig helyesen. Véleményem szerint esetenként a gyárakban, hivatalokban dolgozó fiatalok életét, problémáit is napirendre lehetne tűzni, és ezeket illetékeseknek megfelelően megválaszolni.

A másik probléma, ami ellen valaha hadakoztunk: a krimi és az ugyancsak nyugati eredettel dicsekedő túlzott erotika, ami egyre gyakrabban „élvezhető” a képernyőn, és még a szilveszteri műsorba is „befészkelte” magát.

Ezt a problémát ugyancsak a fiatalok nevelése tekintetében említem meg. Úgy gondolom, ez ugyancsak nem válik előnyére a szocialista embertípus nevelésének. Pontosán a fiatalokra van negatív hatással, akiknek pedig igen nagy szükségük volna sok esetben megfelelő nevelésre. Úgy gondolom egyöntetű elismerés kíséretében az NDK Dr. Schütter [Schütter] c. TV filmét. Szórakoztató műsorokhoz talán bátrabban kellene nyúlni. Klasszikusainkhoz: Jókai, Móricz, Mikszáth stb. Értelmetlennek tartom, hogy minden áron csak nyugati filmeket hoznak be „szakembereink”, esetleg igen „kemény” valutát adnak érte.

Persze - sajnos - nemcsak a fenti művészeti ágakban található meg az un. új, modern irányzat. Egyre gyakrabban találkozunk a képzőművészet és az irodalom területén is. Egyre több művész „alkot” olyan „művet”, amelyet ha egy „közönséges” halandó megszemlél, nem gyönyörködik, hanem magába száll, gondolataiban elmélyed, emlékeiben kutat, hogy mihez is hasonlítsa, hogy valamit felismerjen benne, s mivel ez nem sikerül, okos képet vágva továbbáll, nehogy embertársai a „laikus” bélyegzőt süssék rá.

Az irodalom területén pedig az ellenkező végtelmen találkozni egyre gyakrabban, különösen a nyugati eredetű művek magyar nyelvre fordítása folytán. Ez a műfaj annyira naturalista jelleget kezd öltetni, hogy szinte lefényképezi egy költött személy 24 óráját, az abban elkövetett cselekményeivel és szófajaival. Valamikor az

ilyen megnyilvánulást trágárnak, drasztikusnak neveztük. Úgy látszik, megérjük azt a kort, amikor ez lesz a „hivatalos irodalmi” nyelv. Ezekben a nyugati „művekben” igen nagy „mennységben” található erotika is, túlzott adagolásban.

A fentiek kapcsán kérdeztem már önmagamtól, hogy nem-e az áll fenn, hogy a fellazítás ellen harcolva az „erdőtől nem látjuk a fát”. A fentebb vázolt nyugati termékek (kultúr) beáramlása - vagy inkább beáramoltatása - észrevétlenül kialakít - erre hajlamos - olyan fiatal társadalmat, akiknek a szemében a hazai alkotás nulla, csak azt ismerik el, ami nyugati eredetű. Legyen az kultúra, vagy az ipar terméke. A napokban volt az „Írószövetség” taggyűlése. Ezen a taggyűlésen Darvas Józsefnek olyan véleménye volt, hogy - a rádió kommentátora szerint - az irodalom terén az íróknak nagy lehetőségeik vannak, mindenki olyan irányzatot képvisel, amelyet akar, s majd az élet eldönti, hogy melyik mű képviseli a helyes, a szocialista-humanista irányt.

Az ilyen életre bízott, a szabadjára engedett döntések következményére gondolva akarva-akaratlanul 1956 októberére jut eszembe, vagy talán '56 márciusa. Távól áll tőlem, hogy hasonlóval gyanúsítva az Írószövetséget, de sajnos a külföldi - a lengyel - esemény is figyelmeztet, emlékeztet a gyászos dátumra.

1958-ban kiadott, a Magyar Szocialista Munkáspárt művelődési politikájának irányelveiben lefektetett elvek, irányvonalak helyesek, úgy vélem, hogy a baj ott van, hogy azokat az irányelveket be kellene tartani, illetve, hogy csak feltételes módban beszélhetünk ró!

A fenti irányelvek 43. oldalának első bekezdés végén pártunk az alábbiakat rögzíti (szó szerint): „A párt semmiképpen sem nyugodhat bele abba, hogy a polgári dekadencia selejtes formalista termékei, s ezek forrásául szolgáló nézetek gátlástalanul fertőzhessék népünk ízlését és művészeti életünk fejlődését”.

Ugyancsak idézetek az irányelvekből:

„Valamennyi kulturális szervünket és intézményünket - a sajtót, a rádiót és a televíziót, filmgyártásunkat és könyvkiadásunkat - hassa át az a tudat, hogy nemcsak népi demokráciánk fejlődésének, a szocializmus eredményes építésének, de sajátos kulturális feladatok megoldásának is, alapvető feltétele a munkásosztály szocialista világnézetének elmélyülése, s ezért se sajnálják a fáradságot mindazoknak az eszközöknek, módszereknek, művészi tartalmak és formáknak felkutatására, amelyek ezt a célt leghatékonyabban szolgálják”.

Pártunk a fenti irányelvek befejezésekképpen felhívja pártunk minden tagját annak végrehajtására.

Arra kérek választ, hogy - pártunk kultúrpolitikája, anélkül, hogy az irányelvekben lefektetett feladatok megoldást nyertek volna - miért tért el a helyes iránytól.

A fent leírt gondolatokat nem kívánom közvitára bocsájtani, csupán azt kérem - ha erre mód van -, hogy az elvtársak a fenti problémáimra - amely úgy gondolom, nem csak bennem merültek fel - választ kapjak.

Eltvársi üdvözléssel:

Gulyás János
Eger
VCST. egri gyáregysége,
Alapszerv[ezeti] Titkára
A levélen nincs dátum, megírásának ideje 1968. március

b./

Gerencsér e!

Az javasolom, hogy mindenekelőtt írd meg neki, hogy nagy érdeklődéssel olvastad a levelét és keresd az alkalmat, hogy mielőbb személyesen beszélhess vele a szóvá tett problémákról. Aztán, ha Egerben jársz, hívasd be a pártbizottságra és ott találkozz vele. Természetesen nem lehet mindenben igazat adni neki, mert nagyon szélsőségesen ítéli meg a televízió műsorát. De elutasítani sem kell, mert sok minden megszívlelendő abból, amit mond. Ajánlom, hogy a levelet Gódor elvtársnak is küld el tájékoztatásra és a levélíróval való beszélgetés előtt ismerd meg az ő véleményét is.

Dátum és aláírás nélkül. Vélhetően az osztály helyettes vezetője Katona István írta.

c./

8.III.28.
Ag/10/120/2
Magyar Televízió
G ó d o r Ferenc elnökhelyettes
elvtársnak,
Budapest

Kedves Gódor elvtárs!

Mellékelten megküldöm Gulyás János egri lakos levelét tájékoztatás végett. Hasonló problémákkal máskor is felkeresik a Központi Bizottságot.

Kérem, véleményezd és küldd vissza, hogy nevezettnek hozzánk küldött levelét meg tudjuk válaszolni.

Eltvársi üdvözléssel:
Gerencsér Jenő

d./

Magyar Rádió és Televízió
elnökhelyettese

Gerencsér Jenő elvtársnak,
MSzMP Központi Bizottsága,
Agitációs Propaganda Osztálya,
Budapest

Kedves Gerencsér Elvtárs!

Gulyás János elvtársnak, az egri alapszervi párttitkárnak hozzánk továbbított levelére, az abban felvetett problémákra az alábbiakat válaszoljuk:

1. A levélírónak az az állítása, hogy a TV-ben egyeduralkodóvá vált nyugati terméke, a beat-zene, nem fedi a valóságot, mert a TV rendszeresen közvetít hagyományos, melodikus tánczenét is, emellett szanzont, operettet, népi muzsikát, komolyzenét, operát. Az arányokon érdemes néha vitatkoznunk, hogy miből mennyit adjunk. A valósághoz tartozik azonban itt az is, hogy éppen az elmúlt időszakban jelentősen növekedtünk a Szovjetunióból és más népi demokratikus országból átvett tánc- és könnyűzenei műsoraink számát.
2. A táncdalfesztiválnak is csak a negatívumait látja a levél írója, nem veszi pl. figyelembe azt, hogy lényegében az új típusú hazai tánczenével, a magyar beat-tel kiszorítottuk a nyugati számokat, a Nyugat imádatára hajlamos fiatalokat is sikerült kielégítenünk magyar szerzők dalaival, számaik slágerekké váltak. Hogy ebből még exportálunk is, az csak a magyar szerzők tehetségét bizonyítja.
3. El kell ismernünk, hogy a TV műsorában helyell-közel láthatunk olyan nyugati filmeket, produkciókat, mely az ottani eszmeiséget és ízlést tükrözi. Igyekszünk ezeket kiszűrni. Ennek érdekében erőteljesen fejlesztjük piackutatásunkat, filmvásárlásainkat a szocialista országokban és kiszélesítjük kapcsolatainkat a nyugati világban is, hogy megnövekedjen a válogatási lehetőségünk.

4. A „Halló fiúk, halló lányok” című műsorral kapcsolatban leírt bírálatot egyetértünk. A hosszú hajviseletű fiatalokat, különösen a zenekarokban közreműködő fiúkat a képernyőről teljesen leítítani nem tudjuk, arra törekszünk, hogy megjelenésük és viselkedésük a jó ízlés határain belül maradjon. Úgy tekintjük, mint divatot, mely, ahogy jött, el is múlik majd.

5. Ami a krimiket illeti, a célunk a szórakoztatás. Ennek érdekében igyekszünk un. „ártalmatlan” történeteket adni, melyben nem a durvaság, és a borzalom dominál. Természetesen szívesebben adnánk csak olyan sorozatokat, mint a Schlüter-sorozat volt, de ilyenekből sajnos kevés készül.

Összefoglalva: Gulyás elvtárs számos észrevételével egyetértünk, aggodalmát is sok kérdésben jogosnak tartjuk és igyekszünk is a megoldásokat megtalálni orvoslásukra. Sajnáljuk, hogy a levél csak a negatív jelenségekre szorítkozott, mert úgy érezzük, vannak szép számmal pozitívumok is a TV munkájában. Abban a reményben, hogy az eredmények növelésével sikerül a hibákat a minimális szintre szorítani, megköszönjük Gulyás elvtárs bírálatát és kérjük, hogy továbbra is ugyanilyen figyelemmel kövesse munkánkat.

Budapest, 1968. április 16.

Gódor Ferenc

e./

8.IV.18.
Ag/10/120/4

Gulyás János elvtársnak,
Eger

Kedves Gulyás elvtárs!

A TV-műsorral kapcsolatos levele nagyon fontos politikai kérdéseket vet fel. A problémát mi is jól ismerjük. Úgy gondoljuk egy rövid levél nem volna Önnek megnyugtató válasz. Adott alkalommal - ha Egerben járunk - személyesen is fel fogjuk keresni. Addig is kívánunk jó munkát, erőt, egészséget.

Eltvársi üdvözléssel:
Gerencsér Jenő

Monostori Ottó levele a televízió szerkesztőségének

a./

T. Szerkesztőség!

Mindenekelőtt elnézést kérek a zavarásért, de nem tudom kritika nélkül hagyni az 1968. IV. 2-án a „Halló fiúk, halló lányok” műsorában a különböző pol-beat zenekarok fellépését.

Engedtesse meg nekem, hogy mint e műsorszám rendszeres nézőjének, hogy a tegnapi műsorról kritikán alul nyilatkozzam. Bár tudatában vagyok annak, hogy a műsor összeállításánál társadalmunkhoz hű egyének is közreműködtek, de véleményem szerint a műsor tartalma teljesen ellentétes volt, főleg magyar vonatkozásban az úgynevezett pol-beat együttesek politikai funkciójától.

Véleményem szerint akár a miskolci együttes fellépése, Máté Péter és az őt kísérő zenekar szereplése a jelenlegi társadalmi rend bomlasztása szellemében léptek fel. Egyrészt azért, mert a miskolci együttes pol-beat szövegében csak arról volt szó, hogy a jelenlegi vezetés nem más mint „egy fejnélküli kalap”, másrészt a „Piroslámpás ház” a társadalmi egyenlőség, társadalmunk alapjainak teljes megszüntetését, szocialista erkölcsünk kapitalista erkölccsé való züllesztését jelentette. Éppen ezért tett gondolkodóvá, hogy a műsor szerkesztői egyáltalán tisztában vannak-e azzal, hogy milyen társadalomban élnek, még akkor is, ha magukról azt gondolják, hogy szocialista erkölcsi rendünket védelmézik. Mindazok, akik látták a műsort, többek között jó magam is, a legnagyobb felháborodással tudunk nyilatkozni a látottakról. Véleményünk szerint nincs szükségünk a magyar szocialista társadalom építésében a jugoszláv-féle [Valószínűleg Zorán és Dusan Szevanovityra utal] ficsúrokra, aki inkább hasonlított egy majomra, mint emberre, és akik úgy gondolják, hogy ez a szocialista társadalom jövője, és az ilyen formákat kell követni, azok inkább a kapitalista társadalmi rend majmolói, mintsem a szocialista társadalmi rendünk kultúrájának képviselői.

Tudom azt, hogy ezek a kijelentések egy szerkesztőbizottságnak részben súlyosak, de véleményem szerint az ilyen irányú új zenei irányzatokból a magyar nép szilárd erkölcsi alapon álló tagjai nem kérnek, és velem együtt tiltakozásukat fejezik ki. Engedtesse meg nekem ezen bírálatomon túl bejelenteni, hogy a jelen levelemből a Magyar Szocialista Munkás Párt Központi Bizottságának is egy példányt eljuttatok, és kérem az illetékes felsőbb politikai és szakmai vezetőket, hogy a rendezőbizottság tevékenységét vizsgálják felül, főleg politikai szempontból, mivel a pol-beat műsor keretén belül társadalom-ellenes, erkölcsileg züllött tevékenységnek minősíthető az ilyen típusú műsorok közvetítése.

Salgótarján, 1968. április 3.

Monostori Ottó
MSzBT megyei titkára

b./

Katona E!

Aczél[György, a felügyelő KB titkár] e is beszéltünk már ezzel. Neki is rossz a véleménye erről. Gondolkozzunk azon - mert érik a tiltakozás szélesebb körökben - hogy lehetne ezt hasznosítani. Azt is szem előtt tartom, hogy egy Társadalomnak nem érdemes ilyen piszlicsáré dologból politikai ügyet csinálni - de ha azzá válik ...[kézzel írt megjegyzés a lapon]

c./

MEMENTÓ EGYÜTTES:
Gombácska

Zuhog a föld,
Agyamig ér.
Kopog a könny,
Semmit sem ér.
Testemben már fagyott a vér,
Megölt a torz fehér halál...

Pilóta voltam 1945-ben
Atombombát dobtam Hirosimára,
Fehérvérű lettem
Mint sok ezer japán
És most értem is eljött
A radioaktív halál.

Parancsot kaptam.
Nyugatról keletre -
Katona lettem
Parancsra repültem

Nyugatról keletre.
Gépen vittük
Japánok földjére
Nyugatról keletre
Az ATOMHALÁLT!

Óriás bomba
Tűzvörös karja
Semmit sem kímélt,
Megolvadt csont.
Üvöltve tombolt
Az örült temetés.
Fekete ujjak,
Felém mutatnak,
Összesült romok sebzik arcomat,
Még a sírban is hallom átkotok
Radioaktív élő-halottak!

Parancsot kaptam.
Nyugatról keletre -
Katona voltam
Parancsra repültem
Nyugatról keletre.
Gépen vittük
Japánok földjére
Nyugatról keletre
Az ATOMHALÁLT!

Parancsra ölni,
Vagy hadbírótság
Nem volt erőm...
M megbánni késő!
Vigyázzatok hát,
Élő emberek!
Fekete ujjak,
Felém mutatnak,
Összesült romok sebzik arcomat,
Még a sírban is hallom átkotok!
Radioaktív élő halottak!

A feltaláló
Egy kopott farmerba öltözött legény
Tudománya
Tanult mértant, számtant, zenét,...
Ám egy baja volt:
Használta az ebadta,
Használta a fejét!

Refr:
Mert nem baj, ha nincs fejed,
Csak kalapod legyen!
Nem baj, ha nincs fejed,
Csak kalapod legyen!
Hahahahahahapci.....

A városban ahol lakott, átfolyt egy patak,
Abban minden úszott már, de nem halak...
Azt hordozta a város összes szennyvizét
Bűzét vitte a városban szerte-szét.
Döglött vízű árva kis galéria...
Városatyák kérem, az esztétikai!
S a hatóságok? - „Nem az én asztalom,
Titkár elvtárs, hozza be, hozza a kalapom.

Refr.

Ám a fiúk feje forrott, ötlött egy nagyot
Ráfördított testvérek közt 45 napot,
Míg kidolgozta a gondolatot miért - miként
(Számolt, rajzolt, majd elvesztette.)
Hogy letisztíthassa a patak szennyét
Kész van a terv...
Hát használta a senkiházi
Használta a fejét!

Refr.

A terv jó, mondta is egy kalapos szakí,
Csakhogy maga még nem kész műszaki...
Tanuljon még, nézzen szerte-szét...
Ám egy baja van:
Használta a tiszteletlen,
Használta a fejét!

Refr.

A szakí meg csendben átfírta a tervet,
A mű alatt ezentúl az ő neve díszlett.
Csakhogy kegyetlen ám a cudar élet...
Egy másik vaskalap miatt
A tervből semmi sem lett!

Refr.

Mondják, hogy a fiúnk most is farmerba jár,
Mondják, hogy a várost elönti a szennyár,
A fiú és a patak ugyanannyit ér...
A patak szennyes maradt,

A fiú pedig használja,
Használja a fejét!

Mert nem baj, ha nincs kalapod,
Csak fejed legyen!
Nem baj, ha nincs kalapod,
Csak fejed legyen!
Hahahahhahhahhahaha.....!

MÁTÉ PÉTER EGYÜTTESE:

Főnyeremény

Főnyeremény!
Bármilyen lesz is, fő a nyeremény!
Főképp a gépkocsi a tét,
Mert jó, ha lábad a pedálra lép...!
Főnyeremény!
Éjjel-nappal életet a remény...
Szívedre gépszerelem száll
És benzín nélkül Óh, az ész megáll!

Refr.

Ebéded zsíros kenyér,
De autód, az mindent megér!
Egy remegő démon a gép,
A benzín, a gáz, a kerék, meg a fék...

A gépkocsinál
Van az úgy, hogy néha fejre áll!
Fehér ágyon életet a remény:
Ha ezt megúszom az főnyeremény!

Nagy a tét! Nagy a tét!
Ha álmod, vágyad mindig csak a gép,
Ha a fő-fő cél csak a gép:
Ez a vég!

Piroslámpás ház

(Máté Péter zenéje, S. Nagy István szövege)

Halvány emlék már csak nekünk
A régi szép idő.
Voltak utcák, ahol sétált
Sok-sok magányos nő.
Mostanában, ha arra jársz,
Ne is keresd, egyet sem találsz;
Nincsen már sehol sem
Piroslámpás ház.

Micsoda ház, ház, ház,
Micsoda ház, ház, ház,
Micsoda ház...

Pesti lány, szőke leány,
Nyugatra indult el.
Azt hitte ő, vár ott reá
Nagyszerű karrier...

Küldi a szép csomagokat,
Büszkék reá az otthoniak:
Jól fizet néhány száz
Piroslámpás ház.

(De) Elmúlt hamar az első láz,
Egy maradt csak: kényszerű nász;
Kikötők tövében
Piroslámpás ház...

Ó, micsoda ház, ház, ház,
Ó, micsoda ház, ház, ház,
Micsoda ház!
Micsoda ház, ház, ház,
Micsoda ház, ház, ház,
Micsoda ház...

d./

MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT

KÖZPONTI BIZOTTSÁGA

Agitációs és Propaganda Osztály

Budapest, 1968. április 17.

Ag/10/134/2

Magyar Rádió és Televízió
Tömpe István elvtárs
Budapest

Kedves Tömpe Elvtárs!

Tájékoztatására mellékelten küldöm az MSZBT Nógrád megyei titkárnak levelét visszavárolag, mert nem tudom, hogy a levelezési rovat továbbította-e Önnek. Ha a levélben vannak is túlzások, azt hiszem a benne felvetett problémákon valóban érdemes gondolkodni.

Melléklet!

Eltársi üdvözlettel:
Katona István

e./

Monostori Ottó elvtárs
MSZBT megyei titkár
Salgótarján

Kedves Monostori Elvtárs!

A „Halló fiúk, halló lányok” április 2-án sugárzott műsora sok tekintetben belőlünk is ellenérzést váltott ki. Hasonlóképpen a Magyar Rádió és Televízió illetékes vezetőiből, akikkel több alkalommal is tárgyaltunk az említett adásról és a vele kapcsolatos egyéb problémákról. Úgy vélem azonban, hogy az ítéletében mégis túlzó. Valószínűleg az első felháborodása íratta a levelet, amikor még nem volt alkalm a hallott (esetleg elhallott) szöveget ellenőriznie. Mert például a legtöbb bírálatot kiváltó „Piroslámpás ház” c. dal sok félreértésre adott okot, mert többen nem figyeltek fel arra, hogy a dalszöveg szerint egy nyugatra vetődött pesti lány csalódásáról szól. Persze mindez nem változtat azon, hogy a műsorral kapcsolatban van egyéb más jogos kifogásolni való.

Gondolom időközben a szerkesztőségtől is megkapta a választ, mindenesetre levelét Tömpe István elvtársnak, a Magyar Rádió és Televízió elnökének is elküldtem.

Eltvársi üdvözléssel:

Katona István
osztályvezető-helyettes

Címkék:

[MSZMP](#) ^[2]

[beat zene](#) ^[3]

[rock and roll](#) ^[4]

[KISZ](#) ^[5]

[ORI](#) ^[6]

[MRT](#) ^[7]

[Metro együttes](#) ^[8]

[táncdalfesztivál](#) ^[9]

[pol beat](#) ^[10]

[Halló fiúk, halló lányok](#) ^[11]

Kiadás: 5. évfolyam (2005) 3. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/a_beat_es_a_szocializmus.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/a_beat_es_a_szocializmus.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/mszmp>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/beat-zene>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/rock-and-roll>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kisz>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/ori>

[7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/mrt>

[8] <https://www.archivnet.hu/cimkek/metro-egyuttes>

[9] <https://www.archivnet.hu/cimkek/tancdalfesztival>

[10] <https://www.archivnet.hu/cimkek/pol-beat>

[11] <https://www.archivnet.hu/cimkek/hallo-fiuk-hallo-lanyok>